

Załącznik 1. Zestawienie kluczowych dokumentów międzynarodowych, w tym europejskich związanych z transformacją

Dokument	Charakterystyka	Cele	Droga do celu / uwagi
<i>Biała Księga. Adaptacja do zmian klimatu: europejskie ramy działania¹</i>	Określono ramy na rzecz zmniejszenia wrażliwości UE na oddziaływanie zmian klimatu.	Osiągnięcie w UE takiej zdolności adaptacji, by mogła ona stawić czoła skutkom zmian klimatu.	Wyznaczono działania dla polityki zdrowotnej i społecznej, sektora rolnictwa i leśnictwa, różnorodności biologicznej, ekosystemów i wody, obszarów przybrzeżnych i morskich, systemów produkcyjnych i infrastruktury fizycznej. Dotyczą m.in.: <ul style="list-style-type: none"> • opracowania systemu wymiany informacji oraz metod, modeli i narzędzi prognostycznych związanych z adaptacją do zmian klimatu; • nadzoru dotyczącego oddziaływania zmian klimatu na zdrowie oraz oceny skutków zmian klimatu i strategii adaptacyjnych na zatrudnienie i dobrostan społeczny; • zagwarantowania środków w analizowanych sektorach na rozwój technologii i wdrażanie rozwiązań służących adaptacji do zmian klimatu; • przeciwdziałania utracie bioróżnorodności; • przeglądu sytuacji energetycznej i wdrożenia norm;

¹ Komisja Europejska (2009). Biała Księga. Adaptacja do zmian klimatu: europejskie ramy działania. COM(2009), 147 wersja ostateczna, Bruksela, 1.4.2009, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/e6a7f768-00fe-4430-ab63-067ca0aca9f2/language-pl/format-PDF>

Dokument	Charakterystyka	Cele	Droga do celu / uwagi
			<ul style="list-style-type: none"> • opracowania dedykowanego rachunku kosztów adaptacji.
<i>Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu</i> ²	<p>Zdefiniowano trzy główne priorytety:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji; • rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i 	<ul style="list-style-type: none"> • wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lat powinien wynosić 75%; • na inwestycje w badania i rozwój należy przeznaczyć 3% PKB Unii; • należy osiągnąć cele „20/20/20” w zakresie klimatu i energii (w tym ograniczenie emisji dwutlenku węgla nawet o 30%, 	<p>Dokument ma rangę strategii ogólnej, kierunkowej. Wynikające z niego konsekwencje dla rozwoju społeczno-gospodarczego koncentrują się na zagadnieniach:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poprawy warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, tak by innowacyjne pomysły przeradzały się w nowe produkty i usługi, które z kolei przyczynią się do wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy; • poprawy wyników systemów kształcenia oraz ułatwiania młodzieży wejścia na rynek pracy; • upowszechnienia szybkiego Internetu i umożliwienia gospodarstwom domowym i przedsiębiorstwom czerpania korzyści z jednolitego rynku cyfrowego; • uniezależnienia wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów, przejścia na gospodarkę

² Komisja Europejska (2010). Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu. COM(2010), Bruksela 3.3.2010, <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:PL:PDF>

Dokument	Charakterystyka	Cele	Droga do celu / uwagi
	<p>bardziej konkurencyjnej;</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną. 	<p>jeśli pozwolą na to warunki);</p> <ul style="list-style-type: none"> • liczbę osób przedwcześnie kończących naukę szkolną należy ograniczyć do 10%, a co najmniej 40% osób z młodego pokolenia powinno zdobywać wyższe wykształcenie; • liczbę osób zagrożonych ubóstwem należy zmniejszyć o 20 mln. 	<p>niskoemisyjną, większego wykorzystania odnawialnych źródeł energii, modernizacji transportu oraz propagowania efektywności energetycznej;</p> <ul style="list-style-type: none"> • poprawy otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do MŚP oraz wspierania rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurencji na rynkach światowych; • modernizacji rynków pracy i wzmocnienia pozycji obywateli poprzez rozwój kwalifikacji przez całe życie w celu zwiększenia współczynnika aktywności zawodowej i lepszego dopasowania popytu do podaży na rynku pracy, między innymi dzięki mobilności siły roboczej; • zapewnienia spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społeczeństwa.

Dokument	Charakterystyka	Cele	Droga do celu / uwagi
<i>Rezolucja Parlamentu Europejskiego w sprawie Europy efektywnie korzystającej z zasobów³</i>	Dokument zawierający przede wszystkim odniesienie do działań, jakie powinny zostać podjęte w zakresie zasobooszczędnej gospodarki. Postulaty formułowane w dokumencie wskazują na konieczność poprawy wydajności i zapewnienia trwałego wzrostu przy jednoczesnym zmniejszeniu zużycia zasobów i bezpiecznego dostępu do nich oraz przeciwdziałania zmianom klimatu i wpływowi na środowisko. Istotnym zagadnieniem jest transformacja gospodarki i społecznie odpowiedzialne korzystanie z zasobów.		
<i>Zielona Księga: Ramy polityki w zakresie klimatu i energii do roku 2030⁴</i>	Nakreślenie ram polityki w zakresie klimatu i energii do roku 2030.	Rekomendowane działania obejmują: <ul style="list-style-type: none"> • wsparcie innowacyjności i konkurencyjności w zgodzie z zasadami zrównoważonego rozwoju, • stworzenie stabilnych warunków dla długoterminowych inwestycji, • zapewnienie wiodącej roli UE w działaniach na rzecz ochrony klimatu, • ograniczenie emisji gazów cieplarnianych o 80 – 95% do 2050 r., większy udział energii odnawialnej, poprawa efektywności energetycznej infrastruktury energetycznej, • wspieranie długoterminowej konkurencyjności, bezpieczeństwa dostaw energii. 	
<i>Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie</i>	Rozporządzenie ma wytyczyć drogę do tego, aby Europa (UE)	W rozporządzeniu ustala się cel neutralności klimatycznej (art. 2) i wyznacza pośrednie cele klimatyczne Unii na lata 2030 i 2040 (cel na rok 2030 r. jest konkretny, podczas gdy w odniesieniu do roku 2040 rozporządzenie ustanawia procedurę jego określenia; przy	

³ Parlament Europejski (2012). Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 24.05.2012 r. w sprawie Europy efektywnie korzystającej z zasobów. 2011/2068(INI), 2013/C 264 E/10, Dz. U. UE C z dnia 13.09.2013 r., https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-7-2012-0223_PL.html

⁴ Komisja Europejska (2013). Zielona Księga. Ramy polityki w zakresie klimatu i energii do roku 2030. COM /2013/0169/final, Bruksela.

Dokument	Charakterystyka	Cele	Droga do celu / uwagi
<i>ustanowienia ram na potrzeby osiągnięcia neutralności klimatycznej (...) – Europejskie prawo klimatyczne⁵</i>	stała się pierwszym neutralnym klimatycznie kontynentem.	ustalaniu projektu celu na rok 2040 Komisja ma brać pod uwagę m.in. „zmiany sytuacji międzynarodowej i działania podejmowane na rzecz realizacji długoterminowych celów porozumienia paryskiego i ostatecznego celu UNFCCC”. Główne ustalenia zawarte w dokumencie:	<ul style="list-style-type: none"> • Dalsze ograniczanie emisji gazów cieplarnianych w UE, • Określenie celu UE w zakresie redukcji emisji gazów cieplarnianych o co najmniej 55% do 2030 r. w porównaniu do 1990 r. oraz do poziomu zerowego w 2050 r., • Określenie wiążącego celu dla UE w zakresie osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2050 r., • Pośredni cel klimatyczny – Komisja zaproponuje pośredni cel klimatyczny na 2040 r. najpóźniej 6 miesięcy po pierwszej globalnej weryfikacji przeprowadzonej w ramach porozumienia paryskiego, • Przyznanie Komisji kompetencji prawodawczych oraz weryfikacji środków unijnych i krajowych w zakresie zapewnienia osiągnięcia celów klimatycznych.

⁵ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1119 z dnia 30 czerwca 2021 r. w sprawie ustanowienia ram na potrzeby osiągnięcia neutralności klimatycznej i zmiany rozporządzeń (WE) nr 401/2009 i (UE) 2018/1999 (Europejskie prawo o klimacie), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R1119&from=PL>, Dz. Urz. UE L 243 z 9.7.2021, s. 1-17.

Dokument	Charakterystyka	Cele	Droga do celu / uwagi
<i>Agenda 2030 na rzecz Zrównoważonego Rozwoju</i> ⁶	Uniwersalny plan rozwoju dla świata, definiujący model zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym.	17 celów zrównoważonego rozwoju oraz powiązanych z nimi 169 zadań, wśród nich związane z klimatem i energią: (7) zapewnienie wszystkim dostępu do źródeł stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie oraz (13) pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom.	Zmiany transformacyjne Agendy 2030 ujęto w zasadzie 5P (People, Planet, Prosperity, Peace, Partnership) ⁷ : <ul style="list-style-type: none"> • Ludzie (People) - możliwość korzystania z powszechnych praw człowieka i osiągnięć gospodarczych przez wszystkich ludzi; równy dostęp do zasobów ekonomicznych, naturalnych, podstawowych usług, ziemi, technologii i finansów, • Planeta (Planet) - zbudowanie modelu rozwoju sprzyjającego wzrostowi gospodarczemu i większemu włączeniu społecznemu; racjonalne wykorzystywanie zasobów środowiska naturalnego dla osiągnięcia lepszej jakości życia oraz rozwiązywanie problemu ubóstwa, • Dobrobyt (Prosperity) - tworzenie miejsc pracy i zapewnienie inkluzywnego rozwoju; wykorzystanie nowych technologii i potencjału biznesu m.in. dla zapewnienia dostępu do dobrej edukacji, opieki

⁶ United Nations (2015). Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development, <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld/publication>

⁷ <https://www.gov.pl/web/rozwoj-technologie/agenda-2030-edukuj-transformuj-finansuj-przedsiębiorstwo-w-obliczu-wyzwan-transformacji-klimatycznej>

Dokument	Charakterystyka	Cele	Droga do celu / uwagi
			<p>zdrowotnej, ułatwiania w podejmowaniu działalności gospodarczej czy inwestowania,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pokój (Peace) - budowanie skutecznych, sprawiedliwych, otwartych i odpowiedzialnych instytucji gwarantujących wzmocnienie roli prawa, włączenie społeczne, • Partnerstwo (Partnership) - globalne partnerstwo polegające na solidarności, współpracy, odpowiedzialności i przejrzystości podejmowanych działań; dotyczy to partnerstwa pomiędzy rządami, administracją lokalną, regionalną, środowiskami naukowymi, biznesem i wszystkimi zainteresowanymi stronami i grupami.
<i>Porozumienie Paryskie</i> ⁸	Prawnie wiążący międzynarodowy traktat w sprawie zmian klimatu. Przyjęty przez 196 stron na	<ul style="list-style-type: none"> • ograniczenie globalnego ocieplenia znacznie poniżej 2 °C, a docelowo do 1,5 °C względem epoki 	Porozumienie zachęca kraje do sformułowania i przedłożenia długoterminowych strategii ograniczenia emisji gazów cieplarnianych. Wraz z porozumieniem ustanowiono ramy zwiększonej przejrzystości (ETF), w ramach których począwszy od 2024 r. składane będą

⁸ <https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement/the-paris-agreement>

Dokument	Charakterystyka	Cele	Droga do celu / uwagi
	<p>konferencji ONZ w sprawie zmian klimatu (COP21) w Paryżu, w dniu 12 grudnia 2015 roku. Weszło w życie 4 listopada 2016 roku.</p>	<p>przedprzemysłowej w celu ograniczenia ryzyka i szkód wywołanych przez zmianę klimatu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • adaptacja i ograniczanie skutków zmian klimatu, wzmocnienie odporności i niskoemisyjnego rozwoju w sposób, który nie ogranicza produkcji pożywienia. • uwzględnienie zgodności działań sektora finansowego z celami klimatycznymi. 	<p>sprawozdania z podjętych działań i postępów w zakresie łagodzenia zmian klimatu, środków adaptacyjnych oraz udzielonego lub otrzymanego wsparcia. Wprowadzone zostaną międzynarodowe procedury przeglądu tych raportów. Uwagę zwrócono na potrzebę wsparcia krajów rozwijających się w działaniach na rzecz klimatu oraz ustanowiono ramy technologiczne dla zapewnienia nadrzędnych wytycznych dla mechanizmu, który przyspieszy rozwój i transfer technologii poprzez polityki i wdrożenia.</p>

Dokument	Charakterystyka	Cele	Droga do celu / uwagi
<i>Europejski Zielony Ład</i> ⁹	Europejski Zielony Ład to pakiet inicjatyw politycznych, którego celem jest skierowanie UE na drogę transformacji ekologicznej a ostatecznie – osiągnięcie neutralności klimatycznej do 2050 r. Wspiera przekształcenie UE w sprawiedliwe i dostatnie społeczeństwo o nowoczesnej i	Przekształcenie Europy w nowoczesną, zasobooszczędną i konkurencyjną gospodarkę, charakteryzującą się: 1. zerowym poziomem emisji gazów cieplarnianych netto w 2050 r., 2. rozdzieleniem wzrostu gospodarczego od zużycia zasobów, 3. równym poziomem życia we wszystkich regionach.	Działania podejmowane na różnych płaszczyznach obejmujące m.in.: <ul style="list-style-type: none"> • Osiągnięcie przez UE neutralności klimatycznej do 2050 r., • Plan transformacji gospodarki i społeczeństw Europy, • Zapewnienie zrównoważonego transportu dla wszystkich, • Przewodzenie trzeciej rewolucji przemysłowej, • Ekologizacja systemu energetycznego Europy, • Renowacja budynków z myślą o bardziej ekologicznym stylu życia, • Działanie w zgodzie z przyrodą w celu ochrony naszej planety i zdrowia, • Pobudzanie globalnych działań w dziedzinie klimatu. <p>Kwestie społeczne – sprawiedliwa transformacja i zobowiązanie, by nikogo nie pozostawić samemu sobie - stanowią istotną składową tej strategii.</p>

⁹ European Commission (2019). The European Green Deal. COM (2019/640). Brussels.

Dokument	Charakterystyka	Cele	Droga do celu / uwagi
	konkurencyjnej gospodarce.		
<i>Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiające Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji</i> ¹⁰	FST jest składową mechanizmu sprawiedliwej transformacji, który obejmuje również specjalny system w ramach InvestEU oraz instrument pożyczkowy na rzecz sektora publicznego utworzony wspólnie z grupą EBI w celu mobilizowania dodatkowych inwestycji w regionach dotkniętych skutkami	Dywersyfikacja gospodarcza terytoriów najbardziej dotkniętych skutkami transformacji klimatycznej, gdzie konieczne będą przekwalifikowywanie i aktywna integracja pracowników oraz osób poszukujących pracy. Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji ma wspierać przekształcanie procesów przemysłowych,	Dla ustanowienia FST: <ul style="list-style-type: none"> • określenie przedmiotu Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji; • zdefiniowanie odpowiadającego mu celu szczegółowego, który będzie stosowany do celów programowania zasobów Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji w ramach specjalnego priorytetu lub programu wpisujących się w cel polityki spójności „Inwestycje na rzecz zatrudnienia i wzrostu”; • określenie zasięgu geograficznego FST i metodyki alokacji środków finansowych na rzecz FST; • określenie zakresu wsparcia z FST; • określenie treści terytorialnych planów sprawiedliwej transformacji, w tym konieczność

¹⁰ Komisja Europejska (2021). Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiające Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji z dnia 24 czerwca 2021. COM (2021/1056), Bruksela.

Dokument	Charakterystyka	Cele	Droga do celu / uwagi
	<p>transformacji. FST wykorzystywany jest głównie do udzielania dotacji na przedsięwzięcia związane z osiągnięciem celu funduszu.</p> <p>Rozporządzenie zawiera wytyczne do opracowania TPST.</p>	<p>niezbędne do udanej transformacji energetycznej i promować dywersyfikację gospodarczą najbardziej dotkniętych terytoriów.</p>	<p>wskazania przez państwa członkowskie terytoriów najbardziej dotkniętych skutkami transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu, na których koncentrować się będzie wsparcie z Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji;</p> <ul style="list-style-type: none"> • ustanowienie ram pozwalających mierzyć rezultaty funduszu za pomocą odpowiednich wskaźników i stworzenie mechanizmu modyfikującego wysokość wsparcia w przypadku nieosiągnięcia celów końcowych • Wspierane działania: <ul style="list-style-type: none"> a) inwestycje produkcyjne w MŚP, w tym przedsiębiorstwa typu start-up, prowadzące do dywersyfikacji gospodarczej i restrukturyzacji ekonomicznej; b) inwestycje w tworzenie nowych przedsiębiorstw, w tym poprzez inkubatory przedsiębiorczości i usługi konsultingowe; c) inwestycje w działania badawcze i innowacyjne oraz wspieranie transferu zaawansowanych technologii;

Dokument	Charakterystyka	Cele	Droga do celu / uwagi
			<p>d) inwestycje we wdrażanie technologii i infrastruktur zapewniających przystępną cenowo czystą energię, w redukcję emisji gazów cieplarnianych, efektywność energetyczną i energię ze źródeł odnawialnych;</p> <p>e) inwestycje w cyfryzację i łączność cyfrową;</p> <p>f) inwestycje w regenerację, dekontaminację i renaturalizację terenów oraz projekty zmieniające ich przeznaczenie;</p> <p>g) inwestycje we wzmacnianie gospodarki o obiegu zamkniętym, w tym poprzez zapobieganie powstawaniu odpadów i ograniczanie ich ilości, efektywne gospodarowanie zasobami, ponowne wykorzystywanie, naprawy oraz recykling;</p> <p>h) podnoszenie i zmiana kwalifikacji pracowników;</p> <p>i) pomoc w poszukiwaniu pracy dla osób poszukujących pracy;</p> <p>j) aktywne włączanie osób poszukujących pracy;</p> <p>k) pomoc techniczna.</p>

Tabela 2. Zestawienie kluczowych dokumentów krajowych związanych z transformacją

Dokument	Charakterystyka	Cele	Droga do celu / uwagi
<p><i>Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, Ministerstwo Rozwoju, Dokument przyjęty decyzją Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017. Warszawa</i></p>	<p>Strategia precyzuje cele i kierunki rozwoju kraju do roku 2030 w obszarze społecznym, gospodarczym oraz przestrzennym. SOR proponuje zrównoważony model rozwoju, oparty na potencjale terytorialnym, inwestycjach, innowacjach, rozwoju, eksporcie i zaawansowanych produktach. Nowa strategia skupia się na sektorach strategicznych zamiast na wszystkich branżach. Kluczowym</p>	<p>Cel główny: tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.</p> <p>Cele szczegółowe:</p> <p>I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną (obszary: Reindustrializacja, Rozwój innowacyjnych firm, Małe i średnie przedsiębiorstwa, Kapitał dla rozwoju, Ekspansja zagraniczna);</p> <p>II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony (obszary: Spójność społeczna, Rozwój zrównoważony terytorialnie);</p>	<p>Strategia jest realizowana z wykorzystaniem podejścia projektowego. W dokumencie zawarto szeroką gamę inicjatyw łącznie z ponad 180 projektami strategicznymi i flagowymi, które służą realizacji celów strategicznych. Ustalono również system koordynacji i realizacji, wyznaczono role poszczególnym podmiotom publicznym oraz sposoby współpracy ze światem biznesu, nauki oraz społeczeństwem.</p>

Dokument	Charakterystyka	Cele	Droga do celu / uwagi
	<p>wyzwaniem jest przekształcenie gospodarki, by zapewnić rozwój kraju jako całości..</p>	<p>III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu (obszary: Prawo w służbie obywatelom i gospodarce, Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem, E-państwo, Finanse publiczne, Efektywność wykorzystania środków UE)</p> <p>oraz obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii: Kapitał ludzki i społeczny, Cyfryzacja, Transport, Energia, Środowisko, Bezpieczeństwo Narodowe.</p>	
<p><i>Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030, Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony, Ministerstwo Inwestycji i</i></p>	<p>Podstawowy dokument strategiczny polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r. Jest zbiorem wspólnych wartości, zasad</p>	<p>Cel główny: efektywne wykorzystanie wewnętrznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy</p>	<p>Strategia kładzie nacisk na zrównoważony rozwój całego kraju, czyli zmniejszanie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno- gospodarczego różnych obszarów, głównie miejskich i wiejskich.</p>

Dokument	Charakterystyka	Cele	Droga do celu / uwagi
<p><i>Rozwoju, Warszawa, wrzesień 2019</i></p>	<p>współpracy rządu i samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju kraju i województw. Dokument określa systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej zarówno na poziomie rządu, jak i w wymiarze samorządowym</p>	<p>jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.</p> <p>Cele szczegółowe:</p> <p>I: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym;</p> <p>II: Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych;</p> <p>III: Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.</p>	<p>Przewidziano w niej skuteczniejszą identyfikację potrzeb rozwojowych wszystkich obszarów kraju, a także efektywniejsze rozpoznanie zasobów, jakimi dysponują, wskazanie wyzwań i barier rozwojowych. Podejście to ma przełożyć się na lepsze dopasowanie narzędzi interwencji (np. programów) do możliwości i potencjałów rozwojowych poszczególnych obszarów kraju.</p> <p>W dokumencie wskazano obszary strategicznej interwencji (OSI), które otrzymają szczególne wsparcie (będą to obszary zagrożone trwałą marginalizacją, miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze (wymieniono tutaj Śląsk i tereny Polski wschodniej). Strategia wspiera</p>

Dokument	Charakterystyka	Cele	Droga do celu / uwagi
			<p>konkurencyjność regionów i zakłada kontynuację działań zmierzających do podniesienia jakości kapitału ludzkiego i społecznego oraz rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności. W związku z tym wspierane będą lokalne przedsiębiorstwa. W strategii istotny nacisk położono na rozwijanie kompetencji administracji publicznej. Chodzi o umiejętności niezbędne do prowadzenia skutecznej polityki rozwoju, w szczególności na terenach o niskim potencjale rozwojowym, a zwłaszcza wspieranie powiązań między lokalnym i regionalnym sektorem publicznym a światem biznesu i nauki. Przewidziano zwiększenie roli i odpowiedzialności samorządów lokalnych jako</p>

Dokument	Charakterystyka	Cele	Droga do celu / uwagi
			podmiotów decydujących o polityce rozwoju w skali lokalnej. Strategia tworzy warunki do większego angażowania się samorządów gminnych i powiatowych w realizację wspólnych projektów i we współpracę ponad granicami administracyjnymi.
<i>Ministerstwo Aktywów Państwowych. Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030, Warszawa, 18 grudnia 2019</i>	Wypełnia postanowienia rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1999 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie zarządzania unią energetyczną i działaniami w dziedzinie klimatu, zmiany rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 663/2009 i (WE) nr 715/2009,	Cele klimatyczno-energetyczne na 2030 r.: 7% redukcji emisji gazów cieplarnianych w sektorach nieobjętych systemem ETS w porównaniu do poziomu w roku 2005, 21-23% udziału OZE w finalnym zużyciu energii brutto (cel 23% będzie możliwy do osiągnięcia w sytuacji przyznania Polsce dodatkowych środków unijnych, w tym przeznaczonych na sprawiedliwą transformację), uwzględniając 14% udziału OZE w transporcie, roczny wzrost udziału OZE w ciepłownictwie i chłodnictwie o 1,1	Dokument składa się z trzech części – strategicznej i dwóch załączników o charakterze analitycznym. Założenia i cele oraz polityki i działania – pokazują priorytety działań w pięciu wymiarach unii energetycznej, w tym m.in. cele na 2030 r., stanowiące krajowy wkład do realizacji unijnych celów klimatyczno-energetycznych tj. w zakresie redukcji emisji gazów cieplarnianych, rozwoju odnawialnych źródeł energii oraz poprawy

Dokument	Charakterystyka	Cele	Droga do celu / uwagi
	<p>dyrektyw Parlamentu Europejskiego i Rady 94/22/WE, 98/70/WE, 2009/31/WE, 2009/73/WE, 2010/31/UE, 2012/27/UE i 2013/30/UE, dyrektyw Rady 2009/119/WE i (EU) 2015/652 oraz uchylenia rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 525/2013 przedstawiając założenia i cele oraz polityki i działania na rzecz realizacji 5 wymiarów unii energetycznej tj. bezpieczeństwa energetycznego,</p>	<p>pkt. proc. średniorocznie, wzrost efektywności energetycznej o 23% w porównaniu z prognozami PRIMES2007, redukcję do 56-60% udziału węgla w produkcji energii elektrycznej.</p>	<p>efektywności energetycznej.</p> <p>Dokument wskazuje również polityki i działania, które mają doprowadzić do osiągnięcia wyznaczonych celów oraz zawiera załącznik 1. Obecna sytuacja i prognozy przy istniejących politykach i środkach – tzw. Scenariusz Odniesienia (ODN) tj. bez wdrożonych działań przewidzianych w KPEiK i załącznik 2. Ocena skutków planowanych polityk i środków – stanowi tzw. Scenariusz Polityki Klimatyczno-Energetycznej (PEK), który zawiera analizę skutków wdrożenia polityk i działań przewidzianych w KPEiK.</p> <p>Z dokumentem związany jest mechanizm stałej aktualizacji</p>

Dokument	Charakterystyka	Cele	Droga do celu / uwagi
	<p>wewnętrznego rynku energii, efektywności energetycznej, obniżenia emisyjności oraz badań naukowych, innowacji i konkurencyjności.</p>		<p>uwzględniający zmiany zachodzące w innych strategiach.</p>
<p><i>Polityka Energetyczna Polski do 2040 roku, Dokument przyjęty uchwałą Rady Ministrów 2 lutego 2021</i></p>	<p>Stanowi wizję strategii Polski w zakresie transformacji energetycznej, tworząc oś dla programowania środków unijnych związanych z sektorem energii, jak i realizacji potrzeb gospodarczych wynikających z osłabienia gospodarki pandemią COVID-19.</p>	<p>Główny cel: bezpieczeństwo energetyczne - przy zapewnieniu konkurencyjności gospodarki, efektywności energetycznej i zmniejszenia oddziaływania sektora energii na środowisko - biorąc pod uwagę optymalne wykorzystanie własnych zasobów energetycznych.</p> <p>Cel główny rozwinięto w ośmiu kierunkach polityki: 1: Optymalne wykorzystanie własnych surowców energetycznych; 2: Rozbudowa infrastruktury wytwórczej i sieciowej energii elektrycznej; 3: Dywersyfikacja dostaw i rozbudowa</p>	<p>W dokumencie podejmowane są strategiczne decyzje inwestycyjne, mające na celu wykorzystanie krajowego potencjału gospodarczego, surowcowego, technologicznego i kadrowego oraz stworzenie poprzez sektor energii dźwigni rozwoju gospodarki, sprzyjającej sprawiedliwej transformacji. Zgodnie z przyjętymi założeniami w 2040 r. ponad połowę mocy zainstalowanych będą stanowić źródła zeroemisyjne. Szczególną rolę odegra w tym procesie wdrożenie do</p>

Dokument	Charakterystyka	Cele	Droga do celu / uwagi
		<p>infrastruktury sieciowej gazu ziemnego, ropy naftowej oraz paliw ciekłych; 4: Rozwój rynków energii; 5: Wdrożenie energetyki jądrowej; 6: Rozwój odnawialnych źródeł energii; 7: Rozwój ciepłownictwa i kogeneracji; 8: Poprawa efektywności energetycznej gospodarki.</p>	<p>polskiego systemu elektroenergetycznego morskiej energetyki wiatrowej i uruchomienie elektrowni jądrowej. Będą to dwa strategiczne nowe obszary i gałęzie przemysłu, które zostaną zbudowane w Polsce. Stanowią one szansę na rozwój krajowego przemysłu, rozwój wyspecjalizowanych kompetencji kadrowych, nowe miejsca pracy i generowanie wartości dodanej dla krajowej gospodarki. Równoległe do wielkoskalowej energetyki, rozwijać się ma energetyka rozproszona i obywatelska – oparta na lokalnym kapitale.</p> <p>Zakładana transformacja wymagać będzie również zwiększenia wykorzystania technologii OZE w</p>

Dokument	Charakterystyka	Cele	Droga do celu / uwagi
			<p>wytwarzaniu ciepła i zwiększenia wykorzystania paliw alternatywnych w transporcie, również poprzez rozwój elektromobilności i wodoromobilności.</p>
<p><i>Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej, Dokument przyjęty uchwałą Rady Ministrów 16 lipca 2019</i></p>	<p>Rolą tej Strategii jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego Polski oraz wysokiej jakości życia dla wszystkich mieszkańców. Polityka wzmacnia działania rządu polegające na budowie innowacyjnej gospodarki z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju.</p>	<p>Celem głównym jest rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców.</p> <p>Cele szczegółowe to: I: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego; II: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska; III: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych. Sformułowano również 2 cele horyzontalne: (1) Środowisko i edukacja. Rozwijanie kompetencji (wiedzy,</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zakładane kierunki interwencji obejmują: zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód, likwidację źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania, ochronę powierzchni ziemi, w tym gleb, przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego,

Dokument	Charakterystyka	Cele	Droga do celu / uwagi
	<p>Dokument stanowi podstawę do inwestowania środków europejskich z perspektywy finansowej na lata 2021-2027. Strategia wspiera realizację celów i zobowiązań Polski na szczeblu międzynarodowym, w tym na poziomie unijnym oraz ONZ, szczególnie w kontekście celów polityki klimatyczno-energetycznej UE do 2030 oraz celów zrównoważonego rozwoju ujętych w Agendzie 2030.</p>	<p>umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa, (2) Środowisko i administracja. Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska.</p>	<p>jądrowego i ochrony radiologicznej, zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu, wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej,</p> <ul style="list-style-type: none"> • gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym, zarządzanie zasobami geologicznymi przez opracowanie i wdrożenie polityki surowcowej państwa, wspieranie wdrażania ekoinnowacji oraz upowszechnianie najlepszych dostępnych technik BAT (polegają na określaniu granicznych

Dokument	Charakterystyka	Cele	Droga do celu / uwagi
			<p>wielkości emisji dla większych zakładów przemysłowych), przeciwdziałanie zmianom klimatu, <ul style="list-style-type: none"> • adaptacja do zmian klimatu oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych, edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji, usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska oraz doskonalenie systemu finansowania. </p>
<p><i>Strategia Produktywności 2030, Dokument przyjęty uchwałą Rady Ministrów 12 lipca 2022</i></p>	<p>Dokument określa wizję rozwoju polskiej gospodarki do 2030 r., a także kierunki interwencji i instrumenty wsparcia, które będą</p>	<p>Cel główny: wzrost produktywności w warunkach gospodarki niskoemisyjnej, o obiegu zamkniętym i opartej na danych, który uszczegółowiono w siedmiu obszarach interwencji: I. Zasoby naturalne (ziemia i surowce): (a) Wzrost wydajności</p>	<p>Realizacja planowanych działań ma wpłynąć na wzrost wykorzystania narzędzi cyfrowych w przedsiębiorstwach, poprawę poziomu kapitału ludzkiego, zmniejszenie emisyjności gospodarki,</p>

Dokument	Charakterystyka	Cele	Droga do celu / uwagi
	<p>wykorzystywane, aby pobudzić wzrost inwestycji i produktywności przedsiębiorstw m.in. wsparcie cyfrowej, zielonej i organizacyjnej transformacji firm. W wyniku realizacji strategii polska gospodarka powinna czerpać przewagi konkurencyjne z zaawansowania technicznego oraz wykorzystania wiedzy, a nie z relatywnie niskich kosztów pracy.</p>	<p>surowcowej gospodarki, (b) Wzrost wykorzystania surowców odnawialnych i biomasy w gospodarce; II. Praca i kapitał ludzki: (a) Szybki rozwój praktycznego kształcenia przez całe życie, (b) Przygotowanie kompetentnych kadr na potrzeby scyfryzowanej gospodarki; III. Inwestycje (kapitał trwały i finansowy): (a) Trwałe zwiększenie stopy inwestycji prywatnych, (b) Automatyzacja, robotyzacja i cyfryzacja przedsiębiorstw; IV. Organizacja i instytucje: (a) Podniesienie jakości zarządzania w przedsiębiorstwach i instytucjach publicznych, (b) Stymulowanie mechanizmów współpracy pomiędzy podmiotami gospodarczymi; V. Wiedza: Wzrost intensywności wykorzystania wiedzy i nowych technologii w</p>	<p>wyższą stopę inwestycji w sektorze prywatnym oraz zmniejszenie wykorzystania surowców naturalnych w relacji do wytworzonej produkcji. Dodatkowo zakłada się ekspansję zagraniczną polskich przedsiębiorstw oraz wykorzystywanie i tworzenie w Polsce zaawansowanych rozwiązań cyfrowych (np. z obszaru sztucznej inteligencji).</p>

Dokument	Charakterystyka	Cele	Droga do celu / uwagi
		gospodarce; VI. Dane: Szybki rozwój algorytmicznej gospodarki opartej na danych; VII. Umiejdzynarodowienie: (a) Zwiększenie liczby eksporterów, w szczególności na rynki pozaeuropejskie, (b) Zwiększenie eksportu towarów w obszarze wysokich technologii i kanałami e-commerce.	
<i>Krajowy Plan Sprawiedliwej Transformacji</i> ¹¹	W założeniach dokument niezbędny na poziomie rządowym, który ma zapewnić zgodność transformacji energetycznej z krajową polityką energetyczno-klimatyczną i wytycznymi unijnymi. Ma również	Wskazano trzy główne cele interwencji: (1)Sprawiedliwa transformacja społeczna – rynek pracy i społeczności regionów węglowych, (2)Skuteczna transformacja gospodarcza – dywersyfikacja sektorów na rzecz wzmocnienia potencjału zatrudnienia, (3)Modelowa transformacja środowiskowa na rzecz gospodarki	W dokumencie zawarto opis typów planowanych operacji w ramach każdego celu wskazując w sposób szczegółowy jak interwencja na poziomie krajowym będzie oddziaływała na łagodzenie skutków transformacji. Wymieniono również projekty do finansowania na poziomie krajowym ujmując je w matrycę

¹¹ Instytut Ekologii Terenów Uprzemysłowionych, Ministerstwo Klimatu i Środowiska. Krajowy Plan Sprawiedliwej Transformacji. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Katowice–Warszawa, 30.11.2021

Dokument	Charakterystyka	Cele	Droga do celu / uwagi
	<p>uzasadniać potrzeby transformacji w polskich regionach górniczych oraz posłużyć zidentyfikowaniu wskazanych w nich typów interwencji. To właśnie ten dokument umożliwi pozyskiwanie funduszy z UE na sprawiedliwą transformację. Stanowi dopełnienie całościowej wizji transformacji regionów węglowych w Polsce.</p>	<p>zeroemisyjnej tworzącej nowe miejsca pracy.</p>	<p>interwencji, obejmującą łagodzenie skutków społeczno-gospodarczych transformacji energetycznej oraz tworzenie gospodarki neutralnej klimatycznie.</p>